

การพัฒนาแบบการบริหารจัดการองค์กรสมรรถนะสูงสำนักงานสาธารณสุขอำเภอเมืองอุบลราชธานี
จังหวัดอุบลราชธานี

The Development of an Administrative Model to the High Performance Organization
(HPO) of Muang Ubon Ratchathani District Public Health Office,
Ubon Ratchathani Province.

(Received: October 26,2024 ; Revised: October 30,2024 ; Accepted: October 31,2024)

ศรายุทธ ภาณุมนต์วาที¹ อุทัย นิปัจจการสุนทร² กัญญารัตน์ กันยะกาญจน์¹
Sarayut Phanumonwat¹ Uthai Nipatchakarnsunthon² Kanyarat Kanyakan¹

บทคัดย่อ

การวิจัยเชิงปฏิบัติการ(Action Research) มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาแบบการบริหารจัดการองค์กรสมรรถนะสูงของสำนักงานสาธารณสุขอำเภอเมืองอุบลราชธานี จังหวัดอุบลราชธานี กลุ่มตัวอย่าง 4 กลุ่ม 1) กลุ่มการพัฒนาแบบ เป็นผู้บริหาร/ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง/ผู้บริหาร 40 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง 2) ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบ จำนวน 7 คน 3) กลุ่มทดลองใช้รูปแบบเป็นผู้บริหารและเจ้าหน้าที่สังกัดสำนักงานสาธารณสุขอำเภอเมืองอุบลราชธานี จำนวน 35 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เป็น 1) แบบบันทึกการสนทนากลุ่ม 2) แบบประเมินองค์ประกอบ และตัวชี้วัด 3) แบบสอบถามการปฏิบัติตามรูปแบบ 4) แบบประเมินความพึงพอใจในการใช้รูปแบบวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา Paired sample t-test และการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ผลการวิจัยพบว่า 1. องค์ประกอบของรูปแบบการบริหารจัดการองค์กรสมรรถนะสูงของสำนักงานสาธารณสุขอำเภอเมืองอุบลราชธานี จังหวัดอุบลราชธานี มี 9 ด้าน ประกอบด้วย 1) การสร้างความไว้วางใจกับประชาชน (Trust) 2) ทำงานเป็นทีม และสนับสนุนคนเก่ง (Teamwork & Talent) 3) Technology (ใช้เทคโนโลยีเพิ่มประสิทธิภาพการทำงาน) 4) Targets (ทำงานแบบมุ่งเป้าหมาย) 5) การวางแผนกลยุทธ์ (Strategic Planning) 6) ภาวะผู้นำ (Leadership) 7) การพัฒนาบุคลากร (Workforce Development) 8) การสร้างนวัตกรรม (Innovation) และ 9) การจัดการองค์ความรู้ (Knowledge Management) 2. รูปแบบการบริหารจัดการองค์กรสมรรถนะสูงของสำนักงานสาธารณสุขอำเภอเมืองอุบลราชธานี มีความเหมาะสมและเป็นไปได้ในการนำไปปฏิบัติ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.60$, S.D.=0.32) 3. หลังการนำรูปแบบไปใช้ค่าเฉลี่ยคะแนนการปฏิบัติตามตัวชี้วัดความสำเร็จของรูปแบบเพิ่มขึ้นกว่าก่อนการใช้รูปแบบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (95% CI=1.08-0.53, t=5.98p<.001)

คำสำคัญ : รูปแบบ, การบริหารจัดการ, องค์กรสมรรถนะสูง

Abstract

Action Research aimed to develop an administrative model to the high performance organization (HPO) of Muang Ubon Ratchathani district public health office. Four sample groups: 1) Model development group 40 executives/related persons/executives by specific selection 2) Seven experts examined the appropriateness of the model. 3) The model trial group consisted of 35 administrators and officials under the Muang Ubon Ratchathani district public health office. The tools used to collect data were 1) a focus group recording form 2) a component and indicator assessment form 3) a form compliance questionnaire 4) a satisfaction assessment form for using the form to analyze data with statistical statistics. Descriptive Paired sample t-test and Content Analysis .

The research results found that : 1. The elements of an administrative model to the high performance organization (HPO) of Muang Ubon Ratchathani district public health office Consisting of 9 aspects: 1) Trust

¹ นักวิชาการสาธารณสุขชำนาญการ สำนักงานสาธารณสุขอำเภอเมืองอุบลราชธานี

² นักวิชาการสาธารณสุขชำนาญการพิเศษ, สำนักงานสาธารณสุขอำเภอเมืองอุบลราชธานี

2) Teamwork & Talent 3) Technology 4) Targets 5) Strategic Planning 6) Leadership 7) Workforce Development 8) Innovation and 9) Knowledge Management 2. High-performance organizational management model of the Mueang Ubon Ratchathani District Public Health Office. It is appropriate and possible to implement. is at the highest level ($\bar{X}=4.60$, S.D.=0.32) 3. After implementing the model, the mean scores for compliance with the success indicators of the model increased significantly than before implementing the model (95% CI=1.08-0.53, $t=5.98p<.001$)

Keywords: Model, Administrative, High Performance Organization (HPO)

บทนำ

แนวทางการพัฒนาองค์กรสมรรถนะสูง กระทรวงสาธารณสุข MoPH-4T ถือเป็นกลไกหนึ่งในการขับเคลื่อน การดำเนินงานขององค์กร ตามแนวปฏิบัติ 4T คือ Trust (สร้างความไว้วางใจกับประชาชน ฝ่ายนโยบาย ฝ่ายต่างประเทศ บุคลากร และเครือข่าย) Teamwork & Talent (ทำงานเป็นทีม และสนับสนุนคนเก่งที่สร้าง ความเปลี่ยนแปลงการทำงานที่ดี) Technology (ใช้เทคโนโลยี ให้เกิดผลิตภาพ และบริการที่มีคุณค่า เพิ่มประสิทธิภาพ การทำงาน การสื่อสารภายใน องค์กรรวดเร็วแม่นยำ) Targets (ทำงานแบบมุ่งเป้าหมาย สามารถจัดการทรัพยากร) เพื่อเป็นการยกระดับองค์กรให้สอดคล้องกับนโยบายที่สำคัญ และบรรลุเป้าหมายสู่องค์กรสมรรถนะสูง กระทรวงสาธารณสุข MoPH-4T¹

สำนักงานสาธารณสุขอำเภอเมืองอุบลราชธานี มีบทบาทในการบริหารงานสาธารณสุขเพื่อขับเคลื่อนนโยบาย ยุทธศาสตร์สู่การปฏิบัติเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย และมีบทบาทหลักในการสนับสนุนการจัดบริการสุขภาพปฐมภูมิ ซึ่งเป็นหน่วยงานที่ดูแลสร้างเสริมสุขภาพแก่ประชาชน ประกอบด้วย โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล (รพ.สต.) 20 แห่ง ดูแลประชากร 887,979 คน การบริหารงานที่ผ่านมายังมีปัญหาหลายประการ เช่น 1) การบริหารจัดการรอบอัตรากำลังที่ไม่สอดคล้องกับภารกิจ และสถานการณ์ที่มีการเปลี่ยนแปลงทั้งในด้านสังคม เศรษฐกิจ นโยบาย สิ่งแวดล้อม และเทคโนโลยี 2) การบริหารงบประมาณและพัสดุที่มีข้อจำกัดซึ่งไม่สามารถตอบสนองการแก้ไขปัญหาสุขภาพในพื้นที่

ได้อย่างมีประสิทธิภาพ 3) เจ้าหน้าที่ขาดกำลังใจในการปฏิบัติงาน เป็นต้น² ผู้วิจัยในบทบาทสาธารณสุขอำเภอเมืองอุบลราชธานี จึงสนใจศึกษาและพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการองค์กรสมรรถนะสูงของสำนักงานสาธารณสุขอำเภอเมืองอุบลราชธานี จังหวัดอุบลราชธานี เพื่อพัฒนาขีดความสามารถในการบริหารจัดการองค์กรให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น มีความพร้อมต่อการเปลี่ยนแปลง และนำพาองค์กรไปสู่การเติบโตอย่างยั่งยืน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาองค์ประกอบและตัวชี้วัดของการบริหารจัดการองค์กรสมรรถนะสูงของสำนักงานสาธารณสุขอำเภอเมืองอุบลราชธานี จังหวัดอุบลราชธานี
2. เพื่อพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการองค์กรสมรรถนะสูงของสำนักงานสาธารณสุขอำเภอเมืองอุบลราชธานี จังหวัดอุบลราชธานี
3. เพื่อศึกษาผลการนำรูปแบบการบริหารจัดการองค์กรสมรรถนะสูงของสำนักงานสาธารณสุขอำเภอเมืองอุบลราชธานี จังหวัดอุบลราชธานี ไปใช้

วิธีการศึกษา

การวิจัยเชิงปฏิบัติการ(Action Research) แบ่งเป็น 4 ระยะ 1) การศึกษาองค์ประกอบและตัวชี้วัดของการบริหารจัดการองค์กรสมรรถนะสูง 2) การศึกษาสภาพปัจจุบันของการบริหารจัดการองค์กรสมรรถนะสูง 3) การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการองค์กรสมรรถนะสูง 4) การศึกษาผลการนำรูปแบบการบริหารจัดการองค์กรสมรรถนะ

สูงของสำนักงานสาธารณสุขอำเภอเมืองอุบลราชธานี ผู้วิจัยสังเคราะห์องค์ประกอบองค์การสมรรถนะสูง จากแนวคิดของนักวิชาการต่าง ๆ ดังนี้ แนวทางการพัฒนาองค์กรสมรรถนะสูง กระทรวงสาธารณสุข MoPH-4T³, แนวคิด PMQA 4.0⁴ สามารถสรุปเป็นองค์ประกอบของการบริหารจัดการองค์กรสมรรถนะสูงของสำนักงานสาธารณสุขอำเภอเมืองอุบลราชธานี 9 องค์ประกอบ ดังนี้ 1) การสร้างความไว้วางใจกับประชาชน (Trust) 2) ทำงานเป็นทีม และสนับสนุนคนเก่ง (Teamwork & Talent) 3) Technology (ใช้เทคโนโลยีเพิ่มประสิทธิภาพการทำงาน) 4) Targets (ทำงานแบบมุ่งเป้าหมาย) 5) การวางแผนกลยุทธ์ (Strategic Planning) 6) ภาวะผู้นำ (Leadership) 7) การพัฒนาบุคลากร (Workforce Development) 8) การสร้างนวัตกรรม (Innovation) และ 9) การจัดการองค์ความรู้ (Knowledge Management)

ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ บุคลากรสังกัดสำนักงานสาธารณสุขอำเภอเมืองอุบลราชธานี จำนวน 205 คน กลุ่มตัวอย่าง มี 3 กลุ่ม ดังนี้

1) การสุ่มเลือกกลุ่มผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง/ผู้บริหาร กลุ่มตัวอย่าง ประกอบด้วย สาธารณสุขอำเภอ ผู้ช่วยสาธารณสุขอำเภอ หัวหน้ากลุ่มงาน และผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล จำนวน 40 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling Random)

2) ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความเหมาะสมขององค์ประกอบ เป็นผู้ทรงคุณวุฒิ ที่มีประสบการณ์ทางด้านการบริหารงานสาธารณสุข โดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling Random) จำนวน 7 คน

3) กลุ่มตัวอย่างในการทดลองใช้รูปแบบการบริหารจัดการองค์กรสมรรถนะสูงของสำนักงานสาธารณสุขอำเภอเมืองอุบลราชธานี กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่สังกัดสำนักงาน

สาธารณสุขอำเภอเมืองอุบลราชธานี จำนวน 35 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เป็น 1) แบบบันทึกการสนทนากลุ่ม **ในประเด็น** (1) ปัจจัยการพัฒนาองค์กรสมรรถนะสูง (2) การดำเนินงานตามแนวทางการพัฒนาองค์กรสมรรถนะสูงกระทรวงสาธารณสุข MoPH-4T ของสำนักงานสาธารณสุขอำเภอเมืองอุบลราชธานี (3) ข้อเสนอแนะทั่วไป 2) แบบประเมินองค์ประกอบและตัวชี้วัด หาค่าความเชื่อมั่นด้วยวิธีการของ Cronbach (1990) มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .78-.93 3) 3) แบบสอบถามรูปแบบการบริหารจัดการองค์กรสมรรถนะสูงของสำนักงานสาธารณสุขอำเภอเมืองอุบลราชธานี 3 ตอน ดังนี้ **ตอนที่ 1** ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 5 ข้อ มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) โดยมีตัวเลือกที่กำหนดคำตอบไว้ให้ (Forced Choice) และเติมคำลงในช่องว่าง เพื่อสำรวจข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ตำแหน่ง วุฒิการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน และประสบการณ์การทำงานด้านการบริหาร **ตอนที่ 2** ข้อมูลเกี่ยวกับรูปแบบการบริหารจัดการองค์กรสมรรถนะสูง 4) แบบประเมินความพึงพอใจในการใช้รูปแบบการบริหารจัดการองค์กรสมรรถนะสูงของสำนักงานสาธารณสุขอำเภอเมืองอุบลราชธานี

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปด้วยสถิติเชิงพรรณนา Paired sample t-test และการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ผลการวิจัย

1. องค์ประกอบของรูปแบบการบริหารจัดการองค์กรสมรรถนะสูงของสำนักงานสาธารณสุขอำเภอเมืองอุบลราชธานี จังหวัดอุบลราชธานี มี 9 ด้าน ประกอบด้วย 1) การสร้างความไว้วางใจกับประชาชน (Trust) 2) ทำงาน

เป็นทีม และสนับสนุนคนเก่ง (Teamwork & Talent) 3) Technology (ใช้เทคโนโลยีเพิ่มประสิทธิภาพการทำงาน) 4) Targets (ทำงานแบบมุ่งเป้าหมาย) 5) การวางแผนกลยุทธ์ (Strategic Planning) 6) ภาวะผู้นำ (Leadership) 7) การพัฒนาบุคลากร (Workforce Development) 8) การสร้างนวัตกรรม (Innovation) และ 9) การจัดการองค์ความรู้ (Knowledge Management)

2. รูปแบบการบริหารจัดการองค์กรสมรรถนะสูงของสำนักงานสาธารณสุขอำเภอเมืองอุบลราชธานี มีความเหมาะสมและเป็นไปได้ในการนำไปปฏิบัติ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ 4.60 = S.D.=0.32)

3. ผลการนำรูปแบบการบริหารจัดการองค์กรสมรรถนะสูงของสำนักงานสาธารณสุข

อำเภอเมืองอุบลราชธานี จังหวัดอุบลราชธานี ไปใช้ พบว่า ก่อนการพัฒนารูปแบบกลุ่มตัวอย่างบุคลากรสาธารณสุข มีค่าเฉลี่ยการปฏิบัติตามตัวชี้วัดความสำเร็จของรูปแบบโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$ 3.51 = S.D.=0.58) ส่วนหลังการพัฒนารูปแบบ มีค่าเฉลี่ยการปฏิบัติตามตัวชี้วัดความสำเร็จของรูปแบบโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ =4.31 = S.D.=0.42) และเมื่อเปรียบเทียบทางสถิติ พบว่า ค่าเฉลี่ยคะแนนการปฏิบัติตามตัวชี้วัดความสำเร็จของรูปแบบเพิ่มขึ้นกว่าก่อนการใช้รูปแบบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (95% CI=1.08-0.53, t=5.98p<.001) ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยการปฏิบัติตามตัวชี้วัดความสำเร็จของรูปแบบ ก่อนและหลัง การพัฒนารูปแบบฯ (n=35)

คะแนนความรู้และทักษะในการพยาบาล ผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมองระยะฟื้นฟู	ก่อนการพัฒนา รูปแบบฯ		หลังการพัฒนา รูปแบบฯ		95%CI	t	P value
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.			
	3.51	0.58	4.31	0.42			

4. ความพึงพอใจต่อรูปแบบโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ =4.56 = S.D.=0.41)

สรุปและอภิปรายผล

รูปแบบการบริหารจัดการองค์กรสมรรถนะสูงของสำนักงานสาธารณสุขอำเภอเมืองอุบลราชธานี จังหวัดอุบลราชธานี มี 9 ด้าน ประกอบด้วย 1) การสร้างความไว้วางใจกับประชาชน (Trust) 2) ทำงานเป็นทีม และสนับสนุนคนเก่ง (Teamwork & Talent) 3) Technology (ใช้เทคโนโลยีเพิ่มประสิทธิภาพการทำงาน) 4) Targets (ทำงานแบบมุ่งเป้าหมาย) 5) การวางแผนกลยุทธ์ (Strategic Planning) 6) ภาวะผู้นำ (Leadership) 7) การพัฒนาบุคลากร (Workforce Development) 8) การสร้างนวัตกรรม

(Innovation) และ 9) การจัดการองค์ความรู้ (Knowledge Management) มีความเหมาะสมและเป็นไปได้ในการนำไปปฏิบัติ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ 4.60 = S.D.=0.32) ผลการนำรูปแบบการบริหารจัดการองค์กรสมรรถนะสูงของสำนักงานสาธารณสุขอำเภอเมืองอุบลราชธานี จังหวัดอุบลราชธานี ไปใช้ พบว่า ค่าเฉลี่ยคะแนนการปฏิบัติตามตัวชี้วัดความสำเร็จของรูปแบบเพิ่มขึ้นกว่าก่อนการใช้รูปแบบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (95% CI=1.08-0.53, t=5.98p<.001) อธิบายได้ว่ารูปแบบฯ พัฒนาขึ้นจากการศึกษาสภาพปัจจุบันปัญหาและแนวทางการบริหารจัดการองค์กรสมรรถนะสูงของสำนักงานสาธารณสุขอำเภอเมืองอุบลราชธานี โดยการสนทนากลุ่มผู้มีส่วนเกี่ยวข้องผ่านการประเมินความเหมาะสมและเป็นประโยชน์

โดยผู้เชี่ยวชาญ พบว่ามีความเหมาะสม และสามารถนำไปใช้ปฏิบัติจริง สอดคล้องกับผลการศึกษาของน้ำทิพย์ สีก่ำ, ปุณณดา มุลศรี, วิภาวี เหล่าจตุรพิศ⁵ รูปแบบการบริหารจัดการสู่การเป็นองค์กรสมรรถนะสูงของ คณะกรรมการประสานงานสาธารณสุขระดับอำเภอ (คปสอ.) ในจังหวัดกาฬสินธุ์ พบว่า กลุ่มที่ปฏิบัติงานในสำนักงานสาธารณสุขอำเภอ มีค่าเฉลี่ยความคิดเห็นมากกว่าทุกกลุ่ม ข้อเสนอรูปแบบการบริหารจัดการคณะกรรมการประสานงานสาธารณสุขระดับอำเภอ (คปสอ.) ในจังหวัดกาฬสินธุ์ สู่การเป็นองค์กรสมรรถนะสูง พบว่า มี 4 ด้าน ประกอบด้วย) การนำองค์กร 2) บุคลากร 3)

บริหารจัดการ และ1) การบรรลุเป้าหมาย ตัวชี้วัดองค์กร ควรเสนอแนะแนวทางทั้ง 4 ให้หน่วยงานในสังกัด เพื่อขับเคลื่อนสู่การเป็นองค์กรสมรรถนะสูง ซึ่งสอดคล้องกับนโยบาย Moph-4T ของกระทรวงสาธารณสุข

ข้อเสนอแนะ

ควรนำรูปแบบการบริหารจัดการองค์กรสมรรถนะสูงของสำนักงานสาธารณสุขอำเภอเมืองอุบลราชธานี จังหวัดอุบลราชธานี ทั้ง 9 ด้าน ไปใช้ในการพัฒนาสู่องค์กรสมรรถนะสูง โดยขยายผลการปฏิบัติไปสู่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลในสังกัด

เอกสารอ้างอิง

1. สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข. (2565). คู่มือการรายงานระบบการพัฒนางานองค์กรตามเกณฑ์คุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐ (PMQA) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2566. กรุงเทพมหานคร: กลุ่มพัฒนาระบบบริหาร.
2. สำนักงานสาธารณสุขอำเภอเมืองอุบลราชธานี. (2567). บทบาทในการบริหารงานสาธารณสุขเพื่อขับเคลื่อนนโยบายยุทธศาสตร์สู่การปฏิบัติเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย. อุบลราชธานี : สำนักงานสาธารณสุขอำเภอเมืองอุบลราชธานี.
3. สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข. (2565). แนวทางการพัฒนางานองค์กรสมรรถนะสูง กระทรวงสาธารณสุข MOPH-4T. กรุงเทพมหานคร: กองยุทธศาสตร์และแผนงาน.
4. สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ. (2561). คู่มือแนวทางการพัฒนางานองค์กรสู่ระบบราชการ 4.0. กรุงเทพมหานคร: สถาบันส่งเสริมการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ.
5. น้ำทิพย์ สีก่ำ, ปุณณดา มุลศรี, วิภาวี เหล่าจตุรพิศ. (2566). รูปแบบการบริหารจัดการสู่การเป็นองค์กรสมรรถนะสูงของคณะกรรมการประสานงานสาธารณสุขระดับอำเภอ (คปสอ.) ในจังหวัดกาฬสินธุ์. วารสารวิจัยและพัฒนาระบบสุขภาพ.16,3 (กันยายน - ธันวาคม 2566), 114-126.